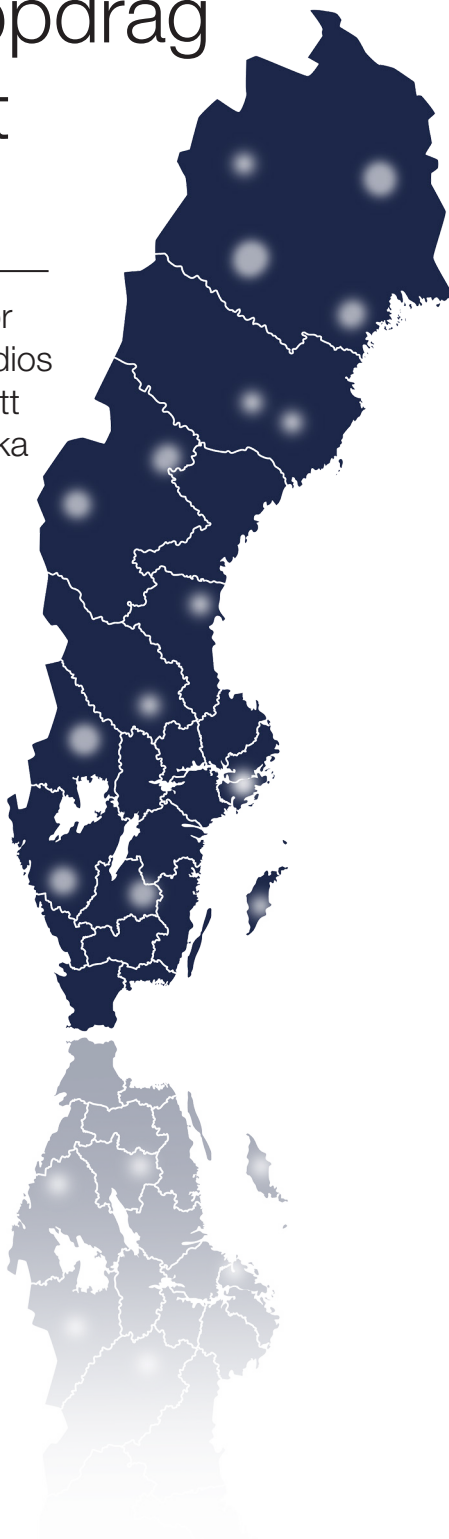

Ett speglingsuppdrag för ett förändrat medielandskap

En analys av effektiviteten i de villkor som är av relevans för Sveriges Radios och Sveriges Televisions uppdrag att spegla hela landet utifrån geografiska utgångspunkter

Innehåll

Sammanfattning.....	4
1. Inledning.....	6
1.1 Uppdraget.....	6
1.2 Syfte, avgränsningar och metod.....	6
1.2.1 Syfte och frågeställningar.....	6
1.2.2 Avgränsningar.....	7
1.2.3 Metod.....	7
2. Reglering av geografisk spegling.....	8
2.1 Nu gällande villkor.....	8
2.2 2010 års utvärdering av 55-procentsvillkoret.....	9
2.3 Diskussion inför tillståndsperioden 2014–2019.....	9
2.4 Hur väl har SR och SVT uppfyllt villkoren?.....	10
3. De senaste årens medieutveckling och dess påverkan på lokal och regional journalistik.....	12
3.1 Lokala medieekologier i förändring.....	12
3.1.1 Får redaktionell närvaro konsekvenser för innehållet?.....	15
3.2 Svagt bevakade vita fläckar i lokaljournalistiken?.....	16
3.3 Nya lokala medier och plattformar.....	16
3.3.1 Kan de nya lokala medieplattformarna ersätta de gamla?.....	17
3.4 Public service och lokaljournalistiken.....	17
3.5 Att stärka public service roll i den lokala och regionala journalistiken.....	18
4. SR:s och SVT:s syn på speglingsuppdraget.....	20
4.1 SR:s enkätsvar.....	20
4.1.1 Organisation och närvaro i landet.....	20
4.1.2 Geografisk spegling av hela landet.....	21
4.1.3 55-procentskravet.....	22
4.1.4 Övrigt.....	22
4.2 SVT:s enkätsvar.....	23
4.2.1 Organisation och närvaro i landet.....	23
4.2.2 Geografisk spegling av hela landet.....	24
4.2.3 55-procentskravet.....	25

4.2.4 Övrigt.....	25
5. MPRT:s bedömning av de nuvarande villkorens effektivitet.....	27
5.1 Lokala nyheter och bevakning behövs.....	27
5.1.1 Är de nuvarande villkoren effektiva för att säkerställa spegling av svagt bevakade lokala områden?	28
5.1.2 Ett behov av ett tydligare uppdrag.....	29
5.2 MPRT:s förslag.....	30
5.2.1 Konsekvenser av MPRT:s förslag.....	31
Referenser.....	32
Offentliga utredningar	32
Rapporter.....	32
Övrigt.....	32
Bilaga – Enkätfrågor till SR och SVT	33

Sammanfattning

MPRT:s bedömning: Samtliga villkor i SR:s och SVT:s sändningstillstånd och anslagsvillkor avseende geografisk spegling är inte effektiva för att säkerställa nyhetsförmedling och samhällsbevakning även i svagt bevakade lokala områden. Vissa villkor behöver förtydligas så att speglingsuppdraget även omfattar lokala områden där mediebevakningen är svag.

MPRT:s förslag: Villkoret om nyhetsbevakning i SR:s och SVT:s sändningstillstånd förtydligas i syfte att säkerställa nyhetsförmedling och samhällsbevakning även i svagt bevakade lokala områden.

I syfte att främja transparens och uppföljningsbarhet ska SR och SVT särskilt åläggas att redovisa dels vad programbolagen gjort för att säkerställa nyhetsförmedlingen och samhällsbevakningen i svagt bevakade lokala områden, dels hur programbolagen arbetat med att identifiera sådana områden.

Uppdraget

Mot bakgrund av medieutvecklingen, och särskilt dess påverkan på lokal och regional journalistik, har Myndigheten för press, radio och tv (MPRT) fått i uppdrag av regeringen att analysera effektiviteten i de villkor i sändningstillstånden respektive anslagsvillkoren som reglerar SR:s och SVT:s uppgift att spegla förhållanden i hela landet utifrån geografiska utgångspunkter.

Myndigheten diskuterar i rapporten om de nu gällande villkoren avseende geografisk spegling i SR:s och SVT:s sändningstillstånd och anslagsvillkor är effektiva för att säkerställa nyhetsförmedling och samhällsbevakning i svagt bevakade lokala områden.

Svagt bevakande lokala områden

Medielandskapet är sedan flera år tillbaka inne i en stark omvandling. Konsumenternas medievanor förändras i takt med ett ökat utbud och lokal- och regionaltidningar har tappat en del av sin centrala roll och ekonomiska fundament. Mindre redaktionella resurser och samordning av innehållsproduktion har lett till färre lokalredaktioner och innehållsanalyser visar att lokalbevakning på distans ofta leder till mindre fördjupat innehåll med lokal anknytning.

Lokaljournalistik behövs för att granska lokala maktförhållanden och spelar en viktig roll ur ett demokratiskt perspektiv. Kännedom om lokala händelser, politik och beslut är en förutsättning för att fullt ut kunna agera som en demokratisk medborgare. Sjunkande lokalbevakning har därmed en påverkan på demokratiskt deltagande.

Framväxande plattformar såsom sociala medier, kommunala webbplatser och olika lokala gratistidningar och nyhetssajter är viktiga för att ta till sig information om lokalsamhället, men erbjuder oftast inte samma oberoende och professionella journalistik som hör till traditionella nyhetsaktörer.

SVT och SR har i uppdrag att spegla hela landet. Frågan är då om de villkor i programbolagens sändningstillstånd respektive anslagsvillkor som reglerar det geografiska speglingsuppdraget säkerställer nyhetsförmedling och samhällsbevakning även i svagt bevakade lokala områden.

MPRT:s bedömning

Samtliga villkor i SR:s och SVT:s i sändningstillstånd respektive i anslagsvillkor som reglerar det geografiska speglingsuppdraget är inte effektiva för att säkerställa nyhetsförmedling och samhällsbevakning i svagt bevakade lokala områden. Vissa villkor saknar ett tydligt formulerat lokalt perspektiv, inget av villkoren pekar särskilt på nyhetsförmedling och samhällsbevakning i svagt bevakade områden.

Mot bakgrund av SR:s och SVT:s uppdrag att spegla hela landet bör programbolagens uppdrag förtydligas till att även omfatta svagt bevakade områden.

MPRT:s förslag

Villkoret om nyhetsbevakning i SR:s och SVT:s sändningstillstånd förtydligas i syfte att säkerställa nyhetsförmedling och samhällsbevakning i svagt bevakade lokala områden.

För att främja transparens och uppföljningsbarhet ska SR och SVT särskilt åläggas att redovisa dels vad programbolagen gjort för att säkerställa nyhetsförmedlingen och samhällsbevakningen i svagt bevakade lokala områden, dels hur programbolagen arbetat med att identifiera sådana områden. För att uppnå detta föreslår myndigheten ett tillägg i programbolagens anslagsvillkor.

Konsekvenser av MPRT:s förslag

För att uppfylla de nya villkoren kan SR och SVT komma att behöva lägga större resurser på lokal nivå, exempelvis genom nya arbetssätt, nya tekniska lösningar och/eller genom att utöka antalet redaktioner och antalet journalister. Förändringen kan komma att innebära att programbolagen i viss mån behöver omfördela tillgängliga resurser.

Att SR och SVT utökar sin lokala närvaro skulle kunna påverka möjligheterna att bedriva kommersiell lokal medieverksamhet på vissa marknader. Det är därför viktigt att programbolagen agerar så att de inte riskerar att försvaga förutsättningarna för sådana aktörer.

1. Inledning

1.1 Uppdraget

Regeringen beslutade den 13 december 2017 att ge Myndigheten för press, radio och tv (MPRT) i uppdrag att mot bakgrund av medieutvecklingen, och särskilt dess påverkan på lokal och regional journalistik, analysera effektiviteten i de villkor i Sveriges Radios (SR) och Sveriges Televisions (SVT) sändningstillstånd och anslagsvillkor som reglerar programbolagens uppgift att spegla förhållanden i hela landet. Analysen ska avse spegling utifrån geografiska utgångspunkter och redovisas till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 15 mars 2018 (Ku2017/02645/MF).

Analysen kommer att överlämnas till den parlamentariska public service-kommittén som har i uppdrag att lämna förslag om regleringen av radio och tv i allmänhetens tjänst på kort och längre sikt (Ku 2016:06).

1.2 Syfte, avgränsningar och metod

1.2.1 Syfte och frågeställningar

Medielandskapet är sedan flera år tillbaka inne i en stark omvandling. Konsumenternas medievanor förändras i takt med ett ökat utbud och lokal- och regionaltidningar har tappat en del av sin centrala roll och ekonomiska fundament. Mindre redaktionella resurser och samordning av innehållsproduktion har lett till att många lokala redaktioner stängt.¹

I denna rapport analyserar MPRT de villkor i SR:s och SVT:s sändningstillstånd och anslagsvillkor som reglerar programbolagens uppgift att spegla förhållanden i hela landet utifrån följande två frågeställningar.

1. Är de nu gällande villkoren avseende geografisk spegling i SR:s och SVT:s sändningstillstånd och anslagsvillkor *effektiva* för att säkerställa nyhetsförmedling och samhällsbevakning i svagt bevakade lokala områden?
2. Om inte, hur skulle dessa villkor kunna förändras för att säkerställa nyhetsförmedling och samhällsbevakning i svagt bevakade lokala områden?

Effektivitet är ett begrepp som kan definieras och redovisas på olika sätt.

Ekonomistyrningsverket beskriver effektivitet som kvoten mellan någon form av resultat (måluppfyllelse, effekt, samhällsnytta) och en uppoffring (kostnader, resurser).² Statskontoret skriver att begreppet ibland kopplas samman med måluppfyllelse, ibland med kostnader för

---

¹ Se bland annat Medieutredningens betänkanden SOU 2015:94 och SOU 2016:80.

² Ekonomistyrningsverket 2004:14, s.16–17.

produktion, och i vissa fall med båda delarna.³ SR exempelvis definierar effektivitet som ”graden av måluppfyllelse i förhållande till resursanvändning” i programbolagets public service-redovisningar.⁴ I denna rapport diskuterar myndigheten effektivitet i förhållande till måluppfyllelse.

1.2.2 Avgränsningar

MPRT har avgränsat analysen till de delar av SR:s och SVT:s sändningstillståndsvillkor och anslagsvillkor som reglerar programbolagens uppgift att geografiskt spegla hela landet (se avsnitt 2.1). Av detta följer att de delar av speglingsvillkoren som rör exempelvis jämställdhets- och mångfaldsperspektiv lämnas utanför analysen.

Mot bakgrund av uppdragets betoning på lokal och regional journalistik har myndigheten vidare valt att begränsa rapporten till att främst omfatta SR:s och SVT:s nyhetsförmedling och samhällsbevakning.

1.2.3 Metod

SR och SVT har yttrat sig över de villkor i sändningstillstånden respektive i anslagsvillkoren som reglerar det geografiska speglingsuppdraget genom att svara på ett antal enkätfrågor som formulerats av MPRT. Frågorna rör bland annat SR:s och SVT:s organisation, hur spegling redovisas samt geografisk placering av nyhetsredaktioner (se kapitel 4).

Även andra aktörer har under arbetets gång haft möjlighet att lämna kommentarer och synpunkter, däribland Tidningsutgivarna (TU), Sveriges kommuner och landsting (SKL) och Gratistidningarnas Branschorganisation GTF.

Myndigheten har vidare anlitat Gunnar Nygren, professor i medievetenskap vid Södertörns högskola, att sammanställa ett aktuellt forskningsunderlag (se kapitel 3). Med tanke på att Medieutredningens slutbetänkande (SOU 2016:80) kom år 2016 ger underlaget en kompletterande bild av de senaste årens medieutveckling samt dess påverkan på lokal och regional journalistik.

---

³ Statskontoret 2011:13, s.80.

⁴ Se exempelvis Sveriges Radios public service-redovisning (2015), s.119 och Sveriges Radios public service-redovisning (2016), s.149.

2. Reglering av geografisk spegling

I detta kapitel återges inledningsvis de av SR:s och SVT:s nu gällande villkor i sändningstillstånden respektive i anslagsvillkoren som reglerar det geografiska speglingsuppdraget. Efter det återges delar av den diskussion om spegling som föregick innevarande tillståndperiod. Kapitlet avslutas med en sammanfattande redogörelse av granskningsnämnden för radio och tv:s bedömningar – utifrån public service-bolagens egna redovisningar för åren 2014, 2015 och 2016 – av om SR och SVT uppfyllt de villkor i sändningstillstånden och anslagsvillkoren som reglerar speglingsuppdraget.

2.1 Nu gällande villkor

De villkor i SR:s och SVT:s sändningstillstånd och anslagsvillkor som reglerar programbolagens uppgift att spegla hela landet utifrån geografiska utgångspunkter kan delas upp i å ena sidan villkor som ska reglera vad det är som produceras och sänds och å andra sidan villkor som syftar till att reglera hur verksamheten är uppbyggd samt var och hur beslutfattande sker.⁵

SR:s och SVT:s uppdrag att spegla förhållanden i hela landet kan härledas till följande stycken i två villkor i programbolagens sändningstillstånd för tillståndperioden 2014–2019.

[...] Programutbudet ska spegla förhållanden i hela landet och den variation som finns i befolkningen [...] (6 § i SR:s och SVT:s sändningstillstånd).

[...] Nyhetsförmedling och samhällsbevakning ska utgå från olika perspektiv, så att händelser speglas utifrån olika geografiska, sociala och andra utgångspunkter (8 § i SR:s och SVT:s sändningstillstånd). *I SVT:s tillstånd med följande tillägg.* SVT ska sända regionala nyhetsprogram.

Speglingsuppdraget kan vidare härledas till följande två villkor i SR:s och SVT:s anslagsvillkor.

SR/SVT ska ha en decentraliserad organisation som skapar goda förutsättningar för självständigt beslutsfattande på regional och lokal nivå. Den lokala och regionala organisationen ska ges tillräckliga resurser för att effektivt kunna spegla respektive områdes särprägel och egenart. Organisationen ska utformas med syfte att möjliggöra hög närvaro av personer ute i landet med kunskap och förankring i de olika regionerna. (12 p. i SR:s respektive 13 p. SVT:s anslagsvillkor för år 2018).

---

⁵ Reimer, Bo, Larsson, Henrik och Nilsson, Tobias (2004), s.8 ff.

Den andel av allmänproduktionen i SR:s/SVT:s rikssändningar som produceras utanför Stockholm ska uppgå till minst 55 procent. (13 p. i SR:s respektive 14 p. SVT:s anslagsvillkor för år 2018).

Det så kallade 55-procentsvillkoret omfattar endast allmänproduktion som enligt de båda programbolagens gängse definition inte inkluderar nyheter.⁶

2.2 2010 års utvärdering av 55-procentsvillkoret

I december år 2010 gav regeringen myndigheten i uppdrag att utvärdera effektiviteten av 55-procentsvillkoret i SR:s och SVT:s anslagsvillkor (Ku 2010/1979/MFI).

I rapporten ifrågasatte myndigheten i vilken utsträckning som 55-procentsvillkoret främjar mångfalden och ger en spegling av hela landet. Om villkoret tas bort skulle det enligt myndighetens bedömning tydliggöras att det är resultatet av SR:s och SVT:s produktion och de decentraliserade organisationerna som är avgörande för om programbolagen uppfyller kravet på spegling av hela landet. Detta skulle dock samtidigt ställa höga krav på resultatredovisningen och de metoder som programbolagen har för att mäta, följa upp och utvärdera vilket i sin tur skulle kräva att programbolagens public service-redovisningar skulle behöva göras än mer utförliga, tydliga och informativa.

Regeringen delade i huvudsak rapportens slutsatser. Riksdagen avslag förslaget att avskaffa 55-procentsvillkoret med motiveringen att det till dags datum inte fanns något bättre alternativ att följa upp hur programbolagen i sin allmänproduktion speglar hela landet (bet. 2011/12:KrU1).⁷

2.3 Diskussion inför tillståndsperioden 2014–2019

Inför den nuvarande tillståndsperioden föreslog public service-kommittén (Ku 2011:05) i betänkandet *Nya villkor för public service* (SOU 2012:59) ett bredare speglingsuppdrag för public service. Kommittén föreslog att det av sändningstillståndet för tillståndsperioden 1 januari 2014 till och med 31 december 2019 tydligare skulle framgå att kravet att spegla Sveriges befolkning också skulle ta sikte på den variation i form av mångfald av personlig och gruppmissig diversitet som finns i Sverige. Det föreslogs att det ska framgå av villkoren att programutbudet ska spegla förhållanden i hela landet och den variation som finns i befolkningen. Vidare var det kommitténs bedömning att när det gäller betydelsen av lokal och regional närvaro skulle sändningstillståndet ha ett villkor om en decentraliserad organisation eftersom det ansågs vara en förutsättning för att effektivt kunna spegla regionala och lokala skeenden och den variation som finns i befolkningen.⁸

I remissvaren uttryckte bland annat SR och Svenska Journalistförbundet en tveksamhet till det förslagna speglingsuppdraget som ansågs vara för öppet formulerat vilket riskerade att leda till att granskningsnämnden för radio och tv fick precisera den faktiska innebörden av

---

⁶ SR:s och SVT:s public service-redovisningar avseende åren 2014, 2015 och 2016.

⁷ SOU 2012:59, s.155–156.

⁸ SOU 2012:59, s.157–158.

det. SVT efterfrågade att få i uppdrag att hitta beskrivningar av och mätmetoder för mångfaldsarbetet.⁹

Regeringen påpekade i propositionen *Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014–2019*, i likhet med public service-kommitténs bedömning, att speglingsuppdraget har fler dimensioner än en geografisk utgångspunkt och att uppdraget därför bör inkludera ett krav på att spegla den variation som finns i befolkning och allt vad detta kan tänkas inbegripa. Regeringen ansåg att detaljreglering så långt som möjligt skulle undvikas och att uppdraget därför inte borde preciseras närmare i det nya sändningstillståndet än vad som framgick av kommitténs förslag. I stället bör det vara upp till programbolagen att i samarbete med granskningsnämnden för radio och tv ta fram relevanta kriterier och mätmetoder för speglingsuppdraget och mångfaldsarbetet i stort. Regeringen instämde i public service-kommitténs bedömning att inga förändringar skulle göras vad gällde speglingsuppdragets geografiska del, vilket innebar att SR och SVT även fortsatt skulle ha en decentraliserad organisation. Regeringen betonade vidare vikten av att programbolagen är närvarande i hela landet och avsätter resurser för denna närvaro. Det konstaterades avslutningsvis att eftersom Riksdagen nyligen avslagit ett förslag om att avskaffa 55-procentsvillkorets så var det inte aktuellt att föreslå några förändringar gällande detta villkor.¹⁰

2.4 Hur väl har SR och SVT uppfyllt villkoren?

Detta avsnitt innehåller en övergripande och sammanfattande redogörelse av granskningsnämnden för radio och tv:s bedömningar utifrån public service-bolagens egna redovisningar för åren 2014–2016 av om SR och SVT uppfyllt de villkor i sändningstillstånden och anslagsvillkoren som reglerar speglingsuppdraget.

Speglingskravet i sändningstillstånden, 6 och 8 §§

I sina bedömningar av speglingsvillkoren under innevarande tillståndsperiod har granskningsnämnden ansett att det generellt bör framgå tydligare av SR:s och SVT:s redovisningar hur programbolagen definierar begreppet spegling. Nämnden har även ansett att bolagen bör redogöra för relevanta indikatorer, resultatet av dessa och förändringen över tid. I bedömningen avseende verksamhetsåret 2014 ansåg nämnden att SR och SVT med viss tvekan fick anses ha uppfyllt kraven. I bedömningen avseende verksamhetsåret 2015 ansåg nämnden att SVT huvudsakligen hade uppfyllt villkoren och att SR, med viss tvekan, hade uppfyllt dem. I bedömningen avseende verksamhetsåret 2016 ansåg nämnden att båda programbolagen huvudsakligen hade uppfyllt kraven.

Anslagsvillkor om decentralisering av organisationen

Granskningsnämnden ansåg i sin bedömning avseende verksamhetsåret 2014 att SR och SVT endast delvis hade visat att programbolagen hade uppfyllt kravet på att ha en decentraliserad organisation som skapar goda förutsättningar för självständigt beslutsfattande på regional och lokal nivå. I sin bedömning av verksamhetsåret 2015 ansåg nämnden att SR och SVT i huvudsak visat att bolagen uppfyllt kravet. Programbolagen hade presenterat ett mått på grad av decentralisering som utgick från hur den programproducerande personalen

---

⁹ Prop. 2012/13:164, s.37–39.

¹⁰ Prop. 2012/13:164, s.37–39.

är fördelad geografiskt. Nämnden ansåg i sin senaste bedömning, avseende verksamhetsåret 2016, att SR och SVT visat att bolagen hade uppfyllt kravet på att ha en decentraliserad organisation som skapar goda förutsättningar för självständigt beslutsfattande på regional och lokal nivå.

55-procentvillkoret

Granskningsnämnden har i flera års tid påpekat att SR och SVT borde formulera en gemensam definition av vad som utgör ”en produktion utanför Stockholm”. I sina bedömningar har nämnden utgått från programbolagens egna definitioner av vad som avgör om en allmänproduktion är att betrakta som producerad utanför Stockholm. Utifrån de definitionerna har SR och SVT under innevarande tillståndsperiod fått anses ha uppfyllt villkoret.

3. De senaste årens medieutveckling och dess påverkan på lokal och regional journalistik

Detta kapitel baseras på forskningsunderlaget *Vita fläckar och public service* framtaget av Gunnar Nygren, professor i medievetenskap vid Södertörns högskola på uppdrag av MPRT.

I underlaget sammanfattas forskning om de senaste årens medieutvecklingen samt dess påverkan på lokal och regional journalistik. Professor Gunnar Nygren ger också sin syn på varför public service roll behöver stärkas och hur detta skulle kunna ske.

3.1 Lokala medieekologier i förändring

De lokala och regionala tidningarna har varit både en offentlig sfär för det demokratiska samtalet och en marknadsplats för lokalt och regionalt näringsliv.¹¹ Men de senaste 10–15 åren har detta förändrats i grunden när mediesystemet digitaliserats och lokal- och regionaltidningar tappat en del av sin centrala roll. Läsningen av tryckta morgontidningar har nästan halverats sedan år 2000, från att cirka 75 procent av alla mellan 9 och 79 år läser en tryckt morgontidning en genomsnittlig dag till knappt 40 procent. Minskningen är mindre bland de äldre, men i den stora köpstarka gruppen mellan 25 och 44 år är minskningen av räckvidden – ur tidningarnas synvinkel – katastrofal, från 83 till 26 procent.¹²

Bakom minskningen ligger nya mönster i hur människor tar del av nyheter via dator och mobil men det är inte i första hand de traditionella mediernas nät- och mobilupplagor som tagit över, utan andra typer av medier. Bland människor under 50 år är sociala medier den främsta plattformen för att hålla sig uppdaterad om vad som händer på orten. I åldersgruppen 40–49 år är det 57 procent som använder sociala medier minst tre dagar i veckan för de lokala nyheterna. Motsvarande siffra för lokaltidning och public service regionala nyheter är 36–40 procent.¹³

Länge kom nästan två tredjedelar av de lokala och regionala tidningarnas inkomster från annonser. I det nya digitala medielandskapet har detta förändrats och sedan år 2008 har de typer av medier som också producerar nyhetsjournalistik förlorat en tredjedel av sina annonsintäkter, från 11,8 till 8 miljarder kronor. Samtidigt fortsätter de totala

---

¹¹ Gustafsson (1996), Weibull (2000).

¹² Mediebarometern, ur Weibull m.fl. (2018).

¹³ Den nationella SOM-undersökningen (2015).

reklaminvesteringarna att öka, men intäkterna går nu i stora delar till globala företag som Google och Facebook.¹⁴

En annan stor förändring i den lokala och regionala journalistiken de senaste åren var när TV4 lade ner sina regionala nyhetssändningar år 2014. Sammanlagt 21 regionala redaktioner stängdes med motivet att regionala tv-nyheter inte var lönsamma.

För att klara ekonomin har tidningskoncernerna dragit ner på personalen. Mellan åren 2001 och 2015 minskade redaktionerna på stora regionala tidningar med runt 40 procent.¹⁵ För att kunna producera innehåll med allt mer begränsade resurser, och samtidigt publicera innehåll både på papper (som fortfarande står för nästan alla intäkter) och i nya digitala kanaler, har de lokala och regionala tidningarna omstrukturerats och ägandet koncentrerats. Produktion av sidor centraliseras och webbdeskar samlas till ett fåtal platser. IT-utveckling och administration sköts centralt i koncernerna. Sedan år 2000 har de åtta största tidningskoncernerna ökat sin andel av den totala upplagan från 71 till 89 procent och de kontrollerar nu 76 av de 93 hög- och medelfrekventa dagstidningarna i landet.¹⁶

Neddragningen på redaktionerna fortsatte åren 2015–2017, främst på de stora regionala och lokala tidningarna, med mellan 15 och 20 procent. Tack vare samordning av produktion finns det fortfarande mycket innehåll i de redaktionella systemen, färre journalister kan producera lika många tidningar. Däremot har neddragningen på de dagliga tidningarna i storstäderna nästan upphört och bemanningen inom public service har varit stabil de senaste 5–6 åren.¹⁷

Mindre redaktionella resurser och samordning av innehållsproduktion har också inneburit att många lokala redaktioner stängt de senaste 10–15 åren. På många orter handlar det om att två dagstidningar numera har samma ägare, och att man därför bara har en redaktion för produktion av de lokala nyheterna till båda tidningarna. På andra orter stängs den enda lokalredaktionen och bevakningen sker från centralredaktionen och en eller ett par lokala redaktioner på andra orter. En sammanställning av antalet lokalredaktioner inom de största dagstidningsgrupperna visar att antalet lokala redaktioner nästan halverats sedan 2004¹⁸ och en allt större del av lokaljournalistiken produceras på distans. På de orter som fortfarande har en lokal redaktion har mångfalden minskat när konkurrenten stängt. Störst är minskningen inom Mittmedia som äger alla tidningar mellan Örebro och Örnköldsvik, som gått från 62 till 20 lokala redaktioner.

Bevakningen av det lokala samhället är inte jämnt fördelad över landet enligt en kartläggning över redaktionell närvaro i landets 290 kommuner från år 2016.¹⁹ Kartläggningen visar att det finns en redaktionell närvaro av dagstidningar och public service i 186 kommuner samtidigt som 104 kommuner saknar sådan närvaro.

---

¹⁴ Egge m.fl. (2017), Ohlsson (2017).

¹⁵ Nygren och Appelgren (2015).

¹⁶ Ohlsson, (2016).

¹⁷ Nygren och Nord (2017).

¹⁸ Nygren m.fl. (2017).

¹⁹ Nygren m.fl. (2017).

Frågan är då vad redaktionell närvaro betyder för den lokala bevakningen – måste det finnas journalister på plats för att platsen ska anses vara bevakad? I en del fall är det ett mindre problem med bevakning på distans, såsom att Arboga bevakas av Bäragsbladet i grannkommunen Köping några kilometer bort. I andra fall kan det bli svårare när avstånden blir längre. Två exempel är Strömsund i norra Jämtland som bevakas från Östersund tio mil bort eller Jokkmokk som ska täckas av lokalredaktionen i Gällivare nio mil bort.

Ytterligare en fråga är om redaktionell närvaro bara ska relateras till geografien, eller om också om befolkningstäthet är en faktor som ska tas med i bedömningen. I så fall framträder andra mönster där tätbefolkade områden i storstadsregionerna är svagt lokalt bevakade områden. Stora kommuner som Huddinge, Nacka, Solna, Haninge och Järfälla har lika många invånare som medelstora städer (80 000–100 000 vardera), men en mycket sparsam lokal journalistisk bevakning i form av en eller två gratis tidningar. Dessa områden har tidigare definierats ligga i ”medieskugga” och inte uppmärksammats i de dagliga medierna utom när det gäller våldsbrott och sociala problem.²⁰

Den redaktionella närvaron har analyserats utifrån en indelning av kommuner i tio olika grupper, från storstäder till glesbygdskommuner.²¹ Kartläggningen visar att den redaktionella närvaron är starkast i större städer och medelstora kommuner i tätbefolkade regioner och industrisamhälle medan den är särskilt svag i följande två typer av kommuner och regioner.²²

- Glesbygdskommuner och kommuner med mycket turism. Endast 22 av 40 kommuner har redaktionell närvaro.
- Förortskommuner runt storstäder och medelstora städer. Endast 13 av 59 kommuner har redaktionell närvaro.

Tabell 1: Grad av redaktionell närvaro från dagstidningar och public service i olika typer av kommuner (antal kommuner)							
	Ingen	En lokal redaktion	Två eller fler lokala redaktioner	Huvudred. för en dagstidn.	Huvudred. för dagstidn. och lokalred. för public service	Huvudred. för dagstidn. och för public service	Totalt
Storstäder	0	0	0	0	0	3	3
Förortskommuner till storstäder	34	3	0	1	0	0	38
Större städer	0	1	0	1	7	22	31
Förortskommuner till större städer	12	8	1	0	0	0	21
Pendlingskommuner	21	28	1	2	0	0	52
Turism och besöksnäringskommuner	11	4	0	3	1	1	20
Varuproducerande kommuner	12	29	3	7	3	0	54
Glesbygdskommuner	11	7	1	1	0	0	20
Kommuner i tätbefolkad region	2	11	6	10	6	0	35
Kommuner i glesbefolkad region	1	8	2	3	2	0	16
Totalt	104	99	14	28	19	26	290

²⁰ Nord och Nygren (2003).

²¹ Uppdelning på kommungrupper av Sveriges kommuner och landsting, SKL (2011).

²² Nygren m.fl. (2017).

3.1.1 Får redaktionell närvaro konsekvenser för innehållet?

Vad betyder det för innehållet när de redaktionella resurserna krymper och lokala redaktioner stänger? När det gäller det generella innehållet i nyhetsmedier, såväl nationella som regionala och lokala, visar innehållsanalyser en påfallande stabilitet över tid. En jämförelse av publicering i analoga och digitala kanaler visar en viss förändring med mer av sport, underhållning och livsstil i de digitala kanalerna. Andelen samhällsorienterade nyheter är betydligt större i de gamla analoga kanalerna.²³ När det gäller lokala nyheter saknas större jämförande studier, men ett antal fallstudier visar skillnader i innehållet både i jämförelse mellan orter med och utan lokalredaktioner och skillnader över tid.

En studie av tolv jämförbara kommuner med och utan lokalredaktioner visar att redaktionell närvaro spelar roll. Det är inte så stor skillnad i antalet artiklar som berör orten, men bevakningen innehåller mer av så kallade ”blåljusnyheter” (brott och olyckor) och mindre av de nära lokala nyheterna. Det blir mer av centralproducerat material, och mindre unikt lokalt producerat innehåll.²⁴

När lokalredaktioner försvinner från en ort blir kommunbevakningen mer än halverad. När Strömsund i norra Jämtlands båda tidningarnas lokalredaktioner lades ner minskade antalet artiklar om kommunala frågor från cirka 80 stycken till runt 30 stycken i månaden. Det blev mindre av debatt och betydligt mindre kritisk bevakning.²⁵ Samma tendens syns i en studie från Lindesberg där den lokala tidningen ersattes av en lokalredaktion till Nerikes Allehandla.²⁶

Även andra studier pekar på en betydande minskning av kommunbevakning i kommuner utanför de orter där tidningar har sina huvudredaktioner mellan åren 2013–2016. I utgivningsorterna var bevakningen däremot oförändrad.²⁷

Även orter där tidningar finns kvar med sina redaktioner har sett en förändrad lokaljournalistik. I Södertälje finns Länstidningen som numera ingår i den stora Mittmedia-koncernen. Där har antalet anställda de senaste 20 åren halverats – från runt 70 till 35. Trots det produceras lika många nyheter i dag på webben som i papperstidningen för 20 år sedan. Men innehållet har förändrats – andelen blåljusnyheter har nästan fördubblats från 24 till 42 procent, medan lokal politik, ekonomi och kultur minskat kraftigt. Det är mindre av debatt och mycket mindre av kritisk bevakning.²⁸

---

²³ Karlsson (2016).

²⁴ Hellekant Rowe m.fl. (2017).

²⁵ Pålsson (2017).

²⁶ Tegner (2013).

²⁷ Ohlsson (2016).

²⁸ Heppling och Said (2017).

3.2 Svagt bevakade vita fläckar i lokaljournalistiken?

Vad som avgör om det föreligger så kallade vita fläckar, det vill säga svagt bevakade lokala områden, är följande.

- I vilken mån händelser inom kommunens gränser bevakas av lokala och regionala medier, det vill säga om det lokala återfinns i medieinnehållet.
- Om det finns en redaktionell närvaro (det vill säga en regelbundet bemannad redaktion) inom kommunens gränser som bevakar det lokala livet.

När det gäller redaktionell närvaro är det relativt lätt att konstatera om det finns lokala journalister på plats. När det gäller bevakningens innehåll är det mer av en gråskala från medier som på avstånd bara noterar ett fåtal händelser man får från kommunens informatörer och polisen, till lokala medier som är en daglig del av ortens liv och offentlighet.

3.3 Nya lokala medier och plattformar

Nya typer av lokala plattformar har växt fram och blivit starkare. Exempelvis fördubblades antalet informatörer i svenska kommuner och landsting mellan 2004–2014. Kommunala hemsidor och hushållstidningar är viktiga kanaler för lokalinformation och på många ställen arbetar före detta lokaljournalister nu som informatörer. Nästan hälften av kommunerna upplever samtidigt en försämrad bevakning från lokala dagstidningar. Kommunerna satsar i dag på att förse lokaltidningar med pressmeddelanden, och hälften av kommunerna uppger att dessa ofta tas in i tidningarna utan större förändringar.²⁹

Sociala medier och exempelvis lokala Facebook-grupper har blivit allt viktigare för att följa med vad som händer lokalt.³⁰ Redaktionell bearbetning (urval, källkritik och etisk bedömning) saknas i dessa grupper som både uppstår och tynar bort i snabb takt.³¹

Det finns också en rik flora av så kallade hyperlokala medier i olika former i så gott som varje kommun. Mycket pekar på att dessa medier blir fler i takt med att de traditionella lokalmedierna drar sig tillbaka. En kartläggning från 2016 visar på följande siffror.³²

- Det finns cirka 280 lokala annonsfinansierade gratistidningar som utkommer minst en gång i månaden runt om i landet, dubbelt så många som vid en kartläggning år 2004. De är vanligast i tätbefolkade områden som storstadsområden.
- Det finns ett hundratal lokala annonsfinansierade nyhetssajter, ofta i större städer, förorter och medelstora industrisamhällen.

---

²⁹ Tenor (2017).

³⁰ Vilken typ av innehåll dessa förmedlar är inte studerat inom forskningen. Det kan vara såväl länkar till traditionella medier som köp/sälj-inlägg, söta katter och ilsken lokal debatt.

³¹ Nygren och Leckner (2016).

³² Nygren m.fl. (2017).

- Det finns ett 50-tal lokala prenumererade tidningar som utkommer 1–2 gånger i veckan. En del av dessa täcker hela län, men en tillväxt på ett femtontal titlar har skett på en mer lokal bas.

En enkät med svar från runt 100 lokala medieentreprenörer visar att det viktigaste skälet att starta det lokala medieföretaget var ett behov av att stärka den lokala identiteten och bygden, men också att ge en annonskanal för lokala annonsörer och förse den lokala demokratin med ett nytt forum. Dessa nya lokalmedier produceras ”halvprofessionellt” av såväl journalister som andra anställda eller frivilliga. Den ekonomiska basen är ofta vacklande, och bygger till stor del på annonsintäkter, bidrag från ägare och stödpersoner samt frivilligt arbete. För de prenumererade tidningarna är också presstödet en viktig inkomstkälla.³³

3.3.1 Kan de nya lokala medieplattformarna ersätta de gamla?

Sociala medier har på kort tid blivit en av de viktigaste plattformarna för att kunna orientera sig i det lokala samhället och exempelvis Facebook-grupper kan bildas ända ner till bynivå med allt från rent skvaller till debatt om lokala frågor. Men sociala medier är bara en plattform, utan redaktionell bearbetning och källkritik, och kan knappast bli mer av ett komplement till lokala medier. Hur lokala medier och sociala medier fungerar i relation till varandra återstår dock att studera mer i detalj.³⁴

Det är vidare tydligt att kommuner som saknar välfungerande lokala medier känner ett större ansvar att själva informera sina medborgare om vad som är på gång i kommunen. Samtidigt är många informatörer medvetna om att de inte kan ersätta den oberoende och granskande roll som lokalmedier har. Tvärtom styrs kommuners och landstingens informationsarbete mer av ett PR- och marknadstänkande där det handlar om att skapa positiv publicitet.³⁵

Generellt är hyperlokala medier inte starkare där det saknas traditionella lokaltidningar, tvärtom, där det finns traditionella medier är också de hyperlokala medierna vanligast, i tätbefolkade delar av landet som städer större samhällen och förortsområden. En förklaring till detta är att såväl dagstidningar som olika former av hyperlokala medier behöver stabila ekonomiska underlag i form av annonsmarknad, inte för höga distributionskostnader och/eller en betalade publik.³⁶

3.4 Public service och lokaljournalistiken

Totalt sett har public service regionala bevakning stärkts de senaste åren, samtidigt som kommersiella regionala och lokala medier tvingats till kraftiga nedskärningar. Det har uppstått vissa spänningar när dagstidningar vill ta betalt för lokala nyheter på nätet samtidigt som public service erbjuder dem gratis. SVT tog år 2017 initiativ till samarbeten med regionala medieföretag i till exempel granskande journalistik, men det är oklart hur långt

---

³³ Nygren m.fl. (2017).

³⁴ Nygren och Leckner (2016).

³⁵ Tenor och Nygren (2017).

³⁶ Nygren m.fl. (2017).

detta gått. Public service-bolagen har också varit försiktiga när det gäller nya satsningar på mobil och webb som kan uppfattas som intrång på de kommersiella mediernas områden.³⁷

De senaste årens centralisering av produktionen, neddragningar och stängningar av lokala redaktioner innebär att dagstidningarna blir mer regionala och skillnaden i resurser gentemot public service minskar. Det är fortfarande så att de kommersiella regionala och lokala medierna sammantaget är betydligt starkare än public service och producerar den allra största delen av det lokala nyhetsflödet. Dagstidningarna har mer än dubbelt så många journalister än public service totalt sett³⁸ och lokalt är skillnaden ännu större.³⁹ I tidigare studier för 15–20 år sedan stod dagstidningarna för cirka 85 procent av de nyheter om kommunala frågor och om lokala valrörelser som medborgarna hade tillgång till.⁴⁰ En färsk studie av nyhetsflödet i Helsingborg visar att detta förhållande består även om dagstidningen försvagats och public service byggts ut.⁴¹

Sammantaget kommer den större delen av det lokala nyhetsflödet fortfarande från dagstidningar och public service lägger mindre resurser än de kommersiella medierna och den lokala förankringen är betydligt svagare.

3.5 Att stärka public service roll i den lokala och regionala journalistiken

Såväl oberoende kommersiella medier som public service är en del av demokratins infrastruktur. Mediernas uppgifter att informera, att granska makten och att vara forum för debatt gäller på alla nivåer, såväl nationellt som regionalt och lokalt.⁴² I enlighet med detta har public service i dag ett ansvar för nyhetsbevakning i hela landet, enligt sändningstillstånden. I Sverige är förvisso de kommersiella regionala och lokala medierna fortfarande betydligt starkare än public service, men i takt med nedskärningar i kommersiella lokala och regionala medier har public service fått en viktigare roll i medieekologin som alternativ till de regionala mediemonopol som uppstått i spåren av tidningarnas koncernbildningar.

Även andra typer av aktörer och plattformar får en större lokal roll, såsom sociala medier, kommunala webbplatser och olika typer av hyperlokala medier. De kan dock inte erbjuda den oberoende och professionella journalistik som finns inom traditionella dagstidningar och public service. När den kommersiella grundvalen för traditionella dagstidningar eroderar, så blir den kollektivt finansierade public service allt viktigare.

---

³⁷ Nord och Grusell (2012).

³⁸ Nygren och Nord (2017).

³⁹ En sammanställning av resurserna i ett medietätt län som Värmland år 2015 visade att public service hade drygt 50 journalister, varav nästan alla var samlade i Karlstad. Samtidigt hade de båda dagstidningarna drygt 120 journalister utspridda på nio orter i länet. Nygren och Appelgren (2015).

⁴⁰ Nygren (1999), Nord och Nygren (2007).

⁴¹ Helsingborgs Dagblad står för 71 procent av det lokala nyhetsflödet under två veckor, public service för 21 procent och den lokala gratistidningen för resterande 8 procent. När det gäller innehållet är profilerna liknande med den skillnaden att SVT har en betydligt större andel brott och olyckor och att SR har en stor andel lokal sport. Martín och Skeppstedt (2017).

⁴² SOU 2016:80.

Utifrån detta resonemang finns ett tydligt behov av att stärka public service roll i den lokala och regionala journalistiken för att slå vakt om mediernas roll som en del av den demokratiska infrastrukturen.

Det är viktigt att en förstärkning av public service på detta område sker utan att riskera att ytterligare försvaga förutsättningarna för kommersiella lokala medier. Samtidigt är det medborgarnas behov av lokala, professionellt producerade och oberoende medier som är grundläggande i synen på medier som en del av demokratins infrastruktur.

4. SR:s och SVT:s syn på speglingsuppdraget

MPRT har gett SR och SVT en möjlighet att yttra sig över de villkor i sändningstillstånden respektive i anslagsvillkoren som reglerar det geografiska speglingsuppdraget genom att svara på ett antal enkätfrågor om bland annat organisation, redovisning av geografisk spegling samt placering av nyhetsredaktioner.⁴³

I detta kapitel sammanfattas SR:s och SVT:s enkätsvar.

4.1 SR:s enkätsvar

4.1.1 Organisation och närvaro i landet

Av SR:s programproducerande personal är ungefär hälften verksamma utanför Stockholm fördelade på sammanlagt 50 orter över hela Sverige. Ett av bolagets långsiktiga utbudsstrategimål är att ”nä och spegla hela Sveriges befolkning med ljudet i fokus” för att ”ge mer utrymme åt röster och perspektiv från olika samhällsskikt och platser i Sverige.”

Programbolaget beskriver sin organisation på följande sätt.

Sveriges Radio har en starkt decentraliserad organisation. Sveriges Radios programproducerande enhet är indelad i de sex geografiska områdena Syd, Öst, Väst, Mälardalen, Mitt och Norr. Den lokala organisationen utgörs av 25 lokala P4-kanaler samt Sameradio i Kiruna, Meänraatio i Pajala, Luleå och Övertorneå, medarbetare från Sisuradio på tretton orter, P3 Din Gata i Malmö samt P5 STHLM och P6 i Stockholm.

Den gemensamma resursen Produktionsteknik har under 2017 fördelats till de geografiska områdena och genreområdena samt Sisuradio vilket gör att hela det samlade ansvaret för produktionen nu är tydligt decentraliserat.

De geografiska områdena (Syd, Öst, Väst, Mälardalen, Mitt och Norr) har det långsiktiga utvecklingsansvaret för de lokala kanalerna medan kanalerna själva har ansvaret för den lokala journalistikens konkreta utformning. Chefen för den lokala kanalen är ansvarig utgivare för sin kanal. Det decentraliserade utgivarskapet innebär att de publicistiska besluten kommer närmare publiken.

SR:s redaktioner är utplacerade i enlighet med uppdraget att spegla hela landet och för att journalistiken ska bedrivas nära publiken. En lokal P4-kanals resurser för programproduktion består av cirka 20 redaktionella medarbetare och programbolaget har under de senaste åren

---

⁴³ Se bilaga för enkätformulären.

öppnat nya lokalredaktioner i Huddinge, Sollentuna, Kista, Södertälje och Övertorneå. Under 2017 tillfördes det resurser motsvarande 13 tjänster till lokala P4.

SR har satsat på att ta fram nya arbetsmetoder och tekniker som ger nya möjligheter att bevaka och granska både samhället och makten samt att sända delar av eller hela programproduktioner direkt från fler ställen än i dag. Dagens journalister är tack vare den tekniska utvecklingen mer rörliga vilket innebär det att de fysiska radiohusen blivit mindre viktiga för programbolagets närvaro runt om i landet. Denna utveckling kommer på sikt innebära att det är de personella resurserna snarare än redaktionernas placering som begränsar bolagets förmåga att bevaka och spegla hela landet.

Exempel på en ny teknik är den så kallade OB-väska (outdoor broadcasting) som gör det möjligt att sända från fler och mer avlägsna platser än tidigare. Med teknikens hjälp kan en säker förbindelse skapas och väskan kan därför användas i princip varsomhelst oavsett förhållanden. Ett annat exempel är att över 1 000 stycken av SR:s medarbetare fått tillgång till en mobiltelefonapplikation som gör det möjligt att medverka i sändning med hjälp av en mobiltelefon. Ett tredje exempel är planerna att i framtiden utrusta de lokala kanalerna med ny teknik som möjliggör fjärrstyrning av radiohusens utrustning vilket skulle innebära att hela sändningar kan flyttas ut nära publiken. Effekten blir enligt SR att varje reporter kan redigera och sända från i stort sett vilken ort som helst i Sverige.

4.1.2 Geografisk spegling av hela landet

Kravet på geografisk spegling av hela landet rymmer enligt SR att spegla Sverige i hela dess mångfald och vara en offentlig arena lokalt och nationellt där fler röster, perspektiv och ämnen kan höras. Det innebär att spegla respektive områdes särprägel och egenart med redaktioner som är välförankrade i de olika regionerna.

De lokala P4-kanalerna är centrala för att kunna skildra hela landet och spelar en avgörande roll i bolagets speglingsarbete. Medarbetare som bor och verkar på de orter som de är satta att bevaka får helt andra kontaktytor och rotträdar än när bevakningen sker på distans. Som ett resultat av att människors vanor vad gäller mediekonsumtion har förändrats så har P4 dock tappat lyssnare de senaste tio åren. Eftersom en växande grupp P4-lyssnare är vana vid ett digitalt beteende från tidig ålder så kommer kraven och förväntningarna på att det lokala materialet tillgängliggörs via digitala plattformar att öka.

SR lägger stor vikt vid att skildra människors varierande levnadsvillkor i hela landet även i det nationella utbudet genom att lokala röster, perspektiv och infallsvinklar kanaliseras vidare från de lokala kanalerna till programbolagets rikssända kanaler samt till det digitala utbudet.

Det finns inte några områden i Sverige som SR inte är närvarande i. Tack vare den tekniska utvecklingen finns det tvärtom helt nya möjligheter att närvara över hela landet under fler timmar på dygnet och fler dagar i veckan än i dag. En ökad satsning på detta område skulle ge publiken ett utökat innehåll och en mångfald av röster, ämnesval och perspektiv utifrån geografiska utgångspunkter. Röster som skulle kunna berika det nationella utbudet i SR:s rikskanaler.

På frågan hur bolagets ser på sin roll i ett förändrat medielandskap avseende lokal och regional journalistik framhåller SR ett antal aspekter.

För det första vikten av att finnas där publiken finns vilket innebär att arbeta integrerat med lokal journalistik för att nå ut till publiken, till rätt målgrupp, i rätt tid, på rätt plattform med rätt innehåll och form.

För det andra konkurrerar inte SR med de kommersiella medierna om publiken utan båda parterna behövs för att värna mångfald och bevakning av hela landet. Mot denna bakgrund arbetar bolaget aktivt för att hitta samarbeten med kommersiella mediehus med utgångspunkten att mångfalden, inte minst på lokal nivå, aldrig får riskeras då den är väsentlig för en väl fungerande demokrati.

För de tredje är den lokala journalistik SR bedriver viktigare än någonsin eftersom antalet svenska orter som saknar fasta journalister ökar. Programbolaget har genom sina 25 lokala P4-kanaler och cirka 500 lokala journalister en unik lokalkännedom, förankring, trovärdighet kombinerat med landets största publik.

SR skriver vidare följande om sin lokala journalistik.

[...] den lokala journalistik som bedrivs runt om i landet på olika P4-kanaler gör större avtryck än någonsin tidigare. På åtta år har antalet citerade artiklar på lokal nivå ökat med 186 procent (sammanlagt 55 000 citeringar under 2017). Det i sin tur stärker de kommersiella medierna eftersom SR-nyheter som citeras ger både ökad räckvidd och ett bättre och mer mångfasetterat innehåll. [...] Sveriges Radio har ett mål att 67 procent av publiceringarna på de olika sajterna ska åtföljas av ett ljudklipp. Mätningar under hösten 2017 visade att 75 procent av artiklarna på Sveriges Radios lokala sajter hade ett ljudklipp.

4.1.3 55-procentskravet

Det är långt ifrån självklart att 55-procentsvillkoret kan anses ha en avgörande funktion och villkoret kan tas bort utan negativa konsekvenser för dess underliggande mål. Den starkaste garanten för att programutbudet produceras i hela landet är bolagets 25 lokala P4-kanaler.

På frågan varför nyhetssändningar inte ingår i SR:s definition av ”allmänproduktion” svarar programbolaget bland annat följande.

Nyhetssändningar som hörs i riksutbudet bygger ofta på programproduktion från flera platser – ljudinspelningar, intervjuer och ett gemensamt journalistiskt arbete över redaktionsgränser – som gör det omöjligt att särskilja vad som är programproduktion inom och utanför Stockholm. Om allmänproduktion omfattade nyhetssändningar skulle det i praktiken vara omöjligt att redovisa och följa upp. [...] Om 55-procentsvillkoret ska finnas kvar är det därför Sveriges Radios bedömning att allmänproduktion omöjlig kan omfatta produktion av nyhetssändningar.

4.1.4 Övrigt

Andra synpunkter på uppdraget att spegla hela landet utifrån geografiska förutsättningar och de villkor i sändningstillståndet och anslagsvillkoren som berör detta uppdrag är följande.

[...] spegling av hela landet är väsentligt, det är också detta som ligger bakom skrivningarna i sändningstillståndet. Journalistik som kontinuerligt belyser och bevakar händelser, förhållanden och levnadsöden från hela Sverige bidrar till att öka förståelsen mellan medborgarna och därmed den sociala sammanhållningen. I en tid när polariseringen ökar är det än mer väsentligt att utveckla den verksamheten.

4.2 SVT:s enkätsvar

4.2.1 Organisation och närvaro i landet

Speglingsarbetet är ett av SVT:s prioriterade mål och det geografiska perspektivet genomsyrar hela verksamheten. Det är väsentligt att olika människor medverkar i, och med att producera, programutbudet för att programbolaget ska vara en relevant medieaktör.

Som ett led i efterlevnaden av anslagsvillkoret om decentralisering av organisationen har SVT delegerat det ansvariga utgivarskapet till programchefer och regionala redaktionschefer vilka verkar decentraliserat på programbolagets produktions- och redaktionsorter och fattar självständiga beslut. Det är program- respektive redaktionschefen som ansvarar för programinnehållet och har den största möjligheten att påverka det, exempelvis är det den lokala redaktionschefen som avgör nyhetsprioriteringen i de lokala nyhetssändningarna.

Det är väsentligt för SVT:s nyhetsproduktion och för att kunna bevaka politik och samhällsfrågor lokalt att den journalistiska verksamheten bedrivs i olika delar av landet. Programbolaget når med sina regionala nyhetssändningar ungefär 22 procent av Sveriges befolkning på daglig basis och 43 procent på veckobasis. Räckvidden har legat stabilt kring 42 procent på veckobasis de senaste tio åren. Bolaget når över 50 procent av befolkningen i glesbygd samt små kommuner på veckobasis, att jämföra med 39 procent i Storstockholm.

SVT:s huvudproduktionsorter är Stockholm, Göteborg, Malmö och Umeå. Under 2017 sändes lokala nyhetsprogram från 21 olika områden och 34 redaktioner.

SVT har valt att närvara på olika platser i landet i syfte att eftersträva representativitet ur olika perspektiv, såsom följande.

- Olika delar av landet.
- Befolkningssammansättning.
- Storlek på samhällen.
- Nyhetssammanhang samt nyhetsintensitet.

Andra aspekter som SVT beaktar när programbolaget förlägger sina redaktioner ute i landet är bland annat tillgången till infrastruktur och befolkningstäthet som i kombination med bristen på andra medier motiverar en högre närvaro i exempelvis norra Sverige. Till en följd av en regionalomställning som genomfördes år 2015 och som baserades på en analys av hur de mediala behoven förändrats över tid stärktes bemanningen i Halland, Blekinge, Jämtland, Västmanland, Södermanland, Jönköping, Gävleborg. Två nya redaktioner inrättades även i Södertälje och Helsingborg och ett beslut togs om att inrätta nya redaktioner i bland annat Borås. I juni 2017 öppnade en redaktion i Övertorneå.

Även om SVT inte har redaktionell närvaro överallt så lyckas de nuvarande redaktionerna täcka hela landet. Programbolaget har de senaste åren ökat antalet journalistiska tjänster och redaktionsorter för att bättre kunna täcka hela landet. Det kan dock finnas skäl att stärka public services resurser för att, mot bakgrund av de allt större utmaningarna för journalistisk verksamhet i stort, bättre kunna spegla landet.

De svenska storstäderna har en ung, snabbt växande befolkning där många har utländsk bakgrund eller tillhör en nationell minoritet. De flesta av dessa bor i förorter eller kranskommuner där inkomst- och utbildningsnivåer i allmänhet är låg. Dessa grupper tillhör de som SVT i sitt samlade riksutbud traditionellt sett har svårt att nå. Mot ovanstående bakgrund och i syfte att motverka en ojämlig nyhetsbevakning startade bolaget under år 2016 redaktioner i Södertälje, Angered och Rinkeby.

4.2.2 Geografisk spegling av hela landet

I kravet på geografisk spegling av hela landet ingår att ta till vara den särprägel och egenart som finns i olika delar av landet, att nyttja programmaterial och människor som finns i landet samt spegla utveckling och händelser. Speglingsskravet innebär att SVT ska granska, uppmärksamma och bevaka alla delar av landet i samtliga programgenrer. Programbolaget har inte möjligt att spegla alla delar av landet i samtliga programgenrer varje år men ambitionen är att ha stor bredd över tid. Det faktum att fler produktioner spelas in utanför SVT:s studior jämfört med tidigare är en positiv utveckling ur ett speglingsspektiv.

De regionala nyhetssändningarna är väldigt viktiga vad gäller spegling av hela landet genom att de levererar regionalt och lokalt innehåll till de rikssända nyhetsprogrammen.

SVT skriver vidare följande om de olika sätt som spegling kommer till uttryck inom bolaget.

Genom att händelser och fenomen från olika platser belyses och att människor från olika landsändar hörs och syns i samtliga programgenrer. Det gäller även bidragen från de regionala nyhetsprogrammen i riksnheterna eller i rikssända program [...]. Andra exempel är att samhällsdebatten speglas med frågor som har sitt ursprung i många delar av landet [...]

Villkoren som rör geografisk spegling är ganska allmänt hållna men de implementeras genom bolagets vision om att SVT ska vara ”hela Sveriges television” och även om det geografiska speglingsskravet är en viktig aspekt i det större mångfaldsuppdraget så måste det kompletteras med andra aspekter som exempelvis mångfald av åsikter, eller variation i befolkningen. Dagens samhälle är för komplext för bolaget endast ska ta hänsyn till geografiska utgångspunkter.

Det finns i dag inga legala eller organisatoriska hinder för SVT att spegla hela landet utifrån geografiska utgångspunkter. En begränsning är dock att de flesta produktionsbolagen i dag finns i storstadsområdena. En annan utmaning är att det är kostsamt att ha redaktioner på ett stort antal orter runt om i Sverige.

SVT mäter geografisk spegling genom att bland annat följa upp 55-procentskravet. Det är en komplex och resurstagande uppgift att mäta mångfald i programutbudet. Samtliga lokala

nyhetsredaktioner diskuterar kontinuerligt speglingen av landet och tillämpar olika metoder för att öka medarbetarnas medvetenhet i frågan liksom mångfalden i utbudet.

På frågan hur SVT ser på sin roll i det förändrade medielandskap som Medieutredningen pekar på avseende lokal och regional journalistik svarar programbolaget följande.

Både nationell och internationell forskning visar att kommersiella medier och public service har en förstärkande effekt på varandra och att det inte finns stöd för att public service stjäl publik från lokalpressens sajter eller minskar betalningsviljan [...]

Vi ser att public services och tidningarnas uppdrag och arbete skiljer sig åt på många punkter. Tidningarna har betydligt mer omfattande verksamhet lokalt än vad public service-bolagen har och de har också andra typer av material, så som opinionsjournalistik, profilerade skribenter, familjenyheter och betydligt mer sportrapportering och blåljusnyheter. SVT har ofta större bevakningsområden och arbetar med större händelsenyheter, granskning av samhälle och politik. SVT kan ta nyheter nationellt genom våra nationella program och arbetar i högre grad än tidningar och andra nyhetsaktörer med just samspelet mellan lokal, regional och riksnivå, exempelvis i form av samtidiga granskningar av ett fenomen i olika delar av landet.

SVT anser att det är oroande att vissa tidningar går ekonomiskt dåligt. Lokaltidningarna är viktiga bärare av lokal journalistik i landet och har en mycket viktig demokratisk roll. Vi tror dock inte att det är SVT:s roll att ersätta dem. Däremot kan public service spela en ökad roll. Med en ökad resurs för lokal journalistik i SVT skulle journalistnätverket kunna byggas ut och en bättre sverigespegling och lokalbevakning än i dag uppnås.

4.2.3 55-procentskravet

55-procentskravet har en ganska begränsad funktion i dag. En så komplex uppgift som att spegla hela landet låter sig inte reduceras till detaljerade produktionskvoter som i allt högre grad förlorat sin relevans när produktioner kan ha sitt idémässiga ursprung på en ort, spelas in på en annan och färdigställas på en tredje. Som kravet är utformat i dag säger det inte något om graden av spegling i programinnehållet. Ett allmänt uppdrag att spegla hela landet, kombinerat med en skyldighet att redovisa hur arbetet med denna spegling bedrivs bör vara tillräckligt. 55-procentsvillkoret hindrar dock inte bolagets verksamhet och kan därmed vara kvar.

4.2.4 Övrigt

De generella speglingskraven som fokuserar på innehåll är bra och fyller sitt syfte. 55-procentsvillkoret är däremot ett trubbigt mått för att säkerställa den geografiska speglingen och kan ersättas. Det är svårt att hitta mått som på ett bra sätt fångar geografisk spegling. Det är en komplex och resurskrävande uppgift att kvantitativt mäta mångfald i programutbudet. En mer framkomlig metod är redovisning av aktiviteter, vad bolaget faktiskt gör, än att försöka hitta kvantitativa nyckeltal.

Mot bakgrund av mediemarknadens utveckling är det rimligt att överväga om och i sådana fall hur SVT:s speglingsuppdrag bör utvecklas. I synnerhet i en digital kontext och ur ett geografiskt perspektiv. En satsning på public service kopplat till ett utvecklat uppdrag skulle

stärka utbudet i Sverige av svenskt innehåll, inte bara i form av nyhetsbevakning utan också i exempelvis kulturbevakning och dokumentärer som produceras i hela landet. Ett sådant breddat uppdrag skulle i så fall gälla både i marknätet och online.

Ett utökat speglingsuppdrag bör utformas på ett sådant sätt att det inte försvårar för kommersiella aktörer att producera lokaljournalistik. Lösningen är inte att begränsa de nyheter public service publicerar via internet i syfte att skapa en gynnsammare marknad för lokala och regionala kommersiella aktörer. Kommersiella aktörers möjligheter att finansiera produktion av lokaljournalistik påverkas av digitala globala aktörer i första hand och av nationella kommersiella aktörer i andra hand. Ett utökat och rätt utformat speglingsuppdrag skulle ha positiva effekter för den lokala mediemarknaden och generera en högre grad av närvaro i hela landet, både i förorterna till storstäderna och i glesbygden.

5. MPRT:s bedömning av de nuvarande villkorens effektivitet

MPRT:s bedömning: Samtliga villkor i SR:s och SVT:s sändningstillstånd och anslagsvillkor avseende geografisk spegling är inte effektiva för att säkerställa nyhetsförmedling och samhällsbevakning även i svagt bevakade lokala områden. Vissa villkor behöver förtydligas så att speglingsuppdraget även omfattar lokala områden där mediebevakningen är svag.

5.1 Lokala nyheter och bevakning behövs

Medielandskapet är sedan flera år tillbaka inne i en stark omvandling. Konsumenternas medievanor förändras i takt med ett ökat utbud och lokal- och regionaltidningar har tappat en del av sin centrala roll och ekonomiska fundament. Många lokala redaktioner har stängt som ett resultat av minskande redaktionella resurser och samordning av innehållsproduktion. Bevakningen är inte jämnt fördelad över landet och den redaktionella närvaron är särskilt svag i glesbygdskommuner och storstädernas förortskommuner. Även om redaktionell närvaro inte är någon garant för att ett lokalt område ska anses bevakat så visar forskning att bevakningen i en kommun kan komma att halveras när en lokalredaktion försvinner. Trots att många medieaktörer hävdar att de klarar lokalbevakning på distans visar innehållsanalyser att det ofta leder till mer centralt producerat innehåll och mindre lokal debatt och kritisk bevakning. Det blir fler nyheter om brott och olyckor och mindre fördjupat innehåll med lokal anknytning.

Lokaljournalistik behövs för att granska lokala maktförhållanden och motverka korruption. Lokala nyheter bidrar i stort till diskussioner som rör hela samhället och till att lokala perspektiv lyfts fram och blir synliga även på regional och nationell nivå. Lokaljournalistiken spelar också en viktig roll ur ett demokratiskt perspektiv. Kännedom om lokala händelser, politik och beslut är en förutsättning för att fullt ut kunna agera som en demokratisk medborgare. Sjunkande lokalbevakning har därmed en påverkan på demokratiskt deltagande.

Samtidigt växer alternativa plattformar för lokala nyheter och information fram, såsom sociala medier, kommunala webbplatser och olika lokala gratistidningar och nyhetssajter. Dessa är viktiga för att ta till sig information om lokalsamhället, men erbjuder oftast inte samma oberoende och professionella journalistik som hör till traditionella nyhetsaktörer.⁴⁴

---

⁴⁴ Nygren (2018).

5.1.1 Är de nuvarande villkoren effektiva för att säkerställa spegling av svagt bevakade lokala områden?

Nyhetsförmedling och samhällsbevakning på lokal nivå behövs, inte minst ur ett demokratiskt perspektiv. Såväl Medieutrednings betänkanden som professor Gunnar Nygren i sitt forskningsunderlag har identifierat förekomsten av medialt svagt bevakade lokala områden, så kallade vita fläckar. SVT och SR har i uppdrag att spegla hela landet. Frågan är då om de villkor i SR:s och SVT:s sändningstillstånd respektive anslagsvillkor som reglerar det geografiska speglingsuppdraget säkerställer nyhetsförmedling och samhällsbevakning även i svagt bevakade lokala områden.

Inför beslut om villkor för nu gällande sändningstillstånd angav regeringen att speglingsuppdraget har fler dimensioner än det geografiska och att det därför tydligare ska framgå att kravet att spegla Sveriges befolkning tar sikte på ”den variation i form av mångfald av personlig och gruppmissig diversitet som finns i Sverige”. Regeringen betonade samtidigt vikten av att programbolagen är närvarande i hela landet och avsätter resurser för denna närvaro. Något särskilt krav på närvaro i svagt bevakade lokala områden ställdes däremot inte uttryckligen.

Av anslagsvilkorens särskilda redovisningsvillkor framgår att programbolagen har i uppdrag att operationalisera vissa centrala begrepp varav ”spegling” är ett. Det är därmed SR och SVT som avgör hur uppdraget att spegla landet – bland annat utifrån geografiska utgångspunkter – ska definieras och genomföras. Det finns således inget som hindrar att programbolagen redan i dag tolkar det geografiska speglingsuppdraget så att det inbegriper nyhetsförmedling och samhällsbevakning även i svagt bevakade lokala områden. SR och SVT har enligt egen uppfattning en omfattande verksamhet på regional och lokal nivå. SR menar att det inte finns några områden i Sverige som bolaget inte närvarar i, SVT anser att bolagets redaktioner klarar av att täcka hela landet. Vad gäller speglingskravet anser båda programbolagen att de uppfyller de villkor som ställs på dem.

Att säkerställa nyhetsförmedling och samhällsbevakning även i svagt bevakade lokala områden är, enligt MPRT:s mening, inte något som tydligt framgår av villkorens lydelse. Det geografiska speglingsuppdraget i sin helhet är således inte tydligt utformat för att möta de utmaningar som det förändrade medielandskapet för med sig.

Nedan följer myndighetens bedömning av om respektive villkor i sändningstillstånden respektive anslagsvilkoren som reglerar det geografiska speglingsuppdraget säkerställer nyhetsförmedling och samhällsbevakning även i svagt bevakade lokala områden.

Speglingskravet i sändningstillstånden

I sändningstillståndens 6 § anges att SR:s och SVT:s programutbud ska spegla förhållanden i hela landet och den variation som finns i befolkningen. Även om villkoret saknar ett uttalat lokalt perspektiv så kan uppdraget inte förstås på något annat sätt än att det avser landets alla delar, det vill säga även på en lokal nivå.

I sändningstillståndens 8 § anges att SR:s och SVT:s nyhetsförmedling och samhällsbevakning ska ha olika perspektiv, så att händelser speglas utifrån olika geografiska, sociala och andra utgångspunkter. I SVT:s tillstånd med ett tillägg om att bolaget ska sända regionala nyhetsprogram. Detta villkor har enligt myndighetens bedömning stor betydelse för

kravet på programbolagen att i nyhetsverksamheten spegla hela landet. Enligt myndighetens bedömning är villkoret dock inte effektivt för att särskilt säkerställa nyhetsförmedling och samhällsbevakning även i svagt bevakade lokala områden, eftersom det saknar ett sådant särskilt utpekat uppdrag.

Anslagsvillkor om decentralisering av organisationen

I 12 p. och 13 p. i SR:s respektive SVT:s anslagsvillkor anges bland annat att programbolagen ska ha en decentraliserad organisation, att den lokala och regionala organisationen ska ges tillräckliga resurser för att effektivt kunna spegla respektive områdes särprägel samt att organisationen ska utformas med syfte att möjliggöra hög närvaro av personer ute i landet med kunskap och förankring i de olika regionerna.

Public service-kommittén anförde i sitt betänkande inför SR:s och SVT:s nu gällande sändningstillstånd att detta anslagsvillkor är en förutsättning för att programbolagen effektivt ska kunna spegla regionala och lokala skeenden. Myndigheten delar denna bedömning. Eftersom villkoret innehåller ett lokalt och regionalt perspektiv bedömer myndigheten vidare att det spelar en viktig roll i att säkerställa nyhetsförmedling och samhällsbevakning på lokal nivå.

55-procentsvillkoret

Av 12 p. och 13 p. i SR:s respektive SVT:s anslagsvillkor framkommer att den andel av allmänproduktionen i programbolagens rikssändningar som produceras utanför Stockholm ska uppgå till minst 55 procent. I SR:s och SVT:s public service-redovisningar framgår att nyheter inte räknas till programbolagens definition av allmänproduktion. Detta gör att villkoret inte är effektivt när det gäller att säkerställa nyhetsförmedling och samhällsbevakning.

5.1.2 Ett behov av ett tydligare uppdrag

Samtliga villkor i SR:s och SVT:s i sändningstillstånd respektive i anslagsvillkor som reglerar det geografiska speglingsuppdraget är således inte effektiva för att säkerställa nyhetsförmedling och samhällsbevakning i svagt bevakade lokala områden. Vissa villkor saknar ett tydligt formulerat lokalt perspektiv, inget av villkoren pekar särskilt på nyhetsförmedling och samhällsbevakning i svagt bevakade områden.

För att säkerställa nyhetsförmedling och samhällsbevakning även i svagt bevakade lokala områden behövs ett förtydligande av vissa av de nu gällande villkoren avseende geografisk spegling i SR:s och SVT:s sändningstillstånd och anslagsvillkor.

5.2 MPRT:s förslag

MPRT:s förslag: Villkoret om nyhetsbevakning i SR:s och SVT:s sändningstillstånd förtydligas i syfte att säkerställa nyhetsförmedling och samhällsbevakning även i svagt bevakade lokala områden.

I syfte att främja transparens och uppföljningsbarhet ska SR och SVT särskilt åläggas att redovisa dels vad programbolagen gjort för att säkerställa nyhetsförmedlingen och samhällsbevakningen i svagt bevakade lokala områden, dels hur programbolagen arbetat med att identifiera sådana områden.

Det finns ett behov av att nyhetsförmedling och samhällsbevakningen även täcker svagt bevakade lokala områden. Mot bakgrund av SR:s och SVT:s uppdrag att spegla hela landet är det rimligt att programbolagens uppdrag förtydligas till att även omfatta dessa svagt bevakade områden. Med hänsyn till resonemanget i avsnitt 5.1.1 om respektive villkor som reglerar det geografiska speglingsuppdraget säkerställer nyhetsförmedling och samhällsbevakning även i svagt bevakade lokala områden föreslår MPRT att 8 § i SR:s och SVT:s sändningstillstånd förtydligas.

Myndigheten föreslår följande förtydligande av § 8 programbolagens sändningstillstånd.

Nuvarande lydelse 8 §	Myndighetens förslag
[...] Nyhetsförmedling och samhällsbevakning ska utgå från olika perspektiv, så att händelser speglas utifrån olika geografiska, sociala och andra utgångspunkter.	[...] Nyhetsförmedling och samhällsbevakning ska utgå från olika perspektiv. Händelser ska speglas utifrån olika geografiska, sociala och andra utgångspunkter, även i svagt bevakade lokala områden.

Det bör vara upp till SR och SVT att avgöra hur detta förtydligade uppdrag ska genomföras. Programbolagen får således självständigt avgöra vilka insatser som ska genomföras olika år inom tillståndperioden. Det är också upp till bolagen att avgöra om nyhetsförmedlingen och samhällsbevakningen bäst sker genom redaktionell närvaro eller på annat sätt.

I syfte att främja transparens och uppföljningsbarhet ska SR och SVT särskilt åläggas att redovisa dels vad programbolagen gjort för att säkerställa nyhetsförmedlingen och samhällsbevakningen i svagt bevakade lokala områden, dels hur programbolagen arbetat med att identifiera sådana områden. För att uppnå detta föreslår myndigheten följande tillägg i 19 p. och 21 p. i SR:s respektive SVT:s anslagsvillkor.

Nuvarande lydelse 19 p. och 21 p.	Myndighetens förslag
–	SR/SVT ska särskilt redogöra för och kommentera de satsningar som gjorts med anledning av det förtydligade speglingsuppdraget rörande nyhetsförmedling och samhällsbevakning i svagt bevakade lokala områden. SR/SVT ska även redogöra för hur de svagt bevakande lokala områdena har identifierats.

Dessa ändringar och tillägg i sändningstillstånden respektive anslagsvillkoren syftar till att stärka den lokala nyhetsjournalistiken genom att öka allmänhetens tillgång till oberoende nyhetsförmedling och samhällsbevakning i svagt bevakade lokala områden. En annan effekt blir att ett större urval av material från dessa svagt bevakande områden kan presenteras i rikssända nyhetsprogram. På så sätt resulterar detta förtydligade nyhetsuppdrag även i att främja SR:s och SVT:s uppdrag att spegla hela landet för en nationell publik.

5.2.1 Konsekvenser av MPRT:s förslag

I detta avsnitt redogör MPRT för potentiella konsekvenser för programbolagen och andra medieaktörer som kan komma av myndighetens förslag.

Konsekvenser för SR och SVT

För att uppfylla de nya villkoren kan SR och SVT komma att behöva lägga större resurser på lokal nivå, exempelvis genom nya arbetssätt, nya tekniska lösningar och/eller genom att utöka antalet redaktioner och antalet journalister. Med den korta tid som stått till buds har myndigheten inte haft möjlighet att närmare analysera hur denna förändring skulle kunna hanteras. Den kan komma att innebära att programbolagen i viss mån behöver omfördela tillgängliga resurser.

Konsekvenser för andra medieaktörer

Syftet med de föreslagna ändringarna av villkoren i SR:s och SVT:s sändningstillstånd respektive i anslagsvillkor är att öka fokus på nyhetsförmedling och samhällsbevakning i svagt bevakande lokala områden. Att en viss ort inte bevakas med redaktionella resurser på plats har sannolikt sin grund i att kommersiella medieföretag inte har sett en möjlighet att bedriva exempelvis utgivning av en dagstidning. TU har påpekat att det finns tendenser som pekar på att de digitala annonsintäkterna ökar, i synnerhet för den lokala pressen. Därtill ökar läsar- och användarintäkterna för flera landsortstidningar. Under förutsättning att denna utveckling fortsätter skulle det kunna öppnas möjligheter att på nytt starta eller förstärka verksamheter med lokal nyhetsförmedling på orter där sådan verksamhet i dag är svag eller helt saknas. Att SR och SVT utökar sin lokala närvaro skulle kunna påverka möjligheterna att bedriva kommersiell lokal medieverksamhet på vissa marknader. Det är därför viktigt att programbolagen agerar så att de inte riskerar att försvaga förutsättningarna för sådana aktörer.

Referenser

Offentliga utredningar

En gränsöverskridande mediepolitik. För upplysning, engagemang och ansvar (SOU 2016:80).

Finansiering av public service – för ökad stabilitet, legitimitet och stärkt oberoende (SOU 2017:79).

Medieborgarna & medierna. En digital värld av rättigheter, skyldigheter – möjligheter och ansvar (2015:94).

Nya villkor för public service – Betänkande av Public service-kommittén (SOU 2012:59).

Rapporter

Förutsättningar för en samlad och systematisk uppföljning av kvalitet, produktivitet och effektivitet i offentlig sektor – Delrapport i Uppdrag om att utveckla redovisningen av den offentliga sektorn (Statskontoret 2011:13).

Granskningsnämndens rapportserie – rapport nr 16, Spegling, Produktion, Mångfald – En studie av Sveriges Television och Sveriges Radio. Reimer, Bo, Larsson, Henrik och Nilsson, Tobias (2004) Området för Konst, kultur och kommunikation (K3), Malmö Högskola.

Public service-tv – vårt offentliga rum. En utvärdering. Kent Asp (2017) Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Göteborgs universitet.

Utvärdering av 55-procentvillkoret för Sveriges Television och Sveriges Radio (Myndigheten för radio och tv 2011).

Vita fläckar och public service. Gunnar Nygren (2018) Institutionen för samhällsvetenskaper, Södertörns högskola.

Övrigt

Anslagsvillkor för Sveriges Radio och Sveriges Television för åren 2014–2018.

Bildning och tillgänglighet – radio och tv i allmänhetens tjänst 2014–2019 (prop. 2012/13:164).

ESV:s ordbok – om ekonomisk styrning i staten (Ekonomistyrningsverket 2004:14).

Granskningsnämnden för radio och tv:s beslut avseende Sveriges Radios och Sveriges Televisions public service-redovisningar för åren 2014–2017.

Sveriges Radios och Sveriges Televisions public service-redovisningar för åren 2014–2017.

Sändningstillstånd för Sveriges Radio och Sveriges Television för åren 2014–2019.

Bilaga – Enkätfrågor till SR och SVT

Enkätfrågor till SR om programbolagets syn på speglingsuppdraget

Organisation, p 12 i anslagsvillkoren

1. Vilken effekt har SR:s organisation på bolagets förmåga att spegla hela landet utifrån geografiska utgångspunkter?
2. Var i Sverige har SR redaktioner? Vad finns det för skäl att redaktionerna finns på just dessa platser?
3. Hur har antalet samt placeringen av SR:s redaktioner förändrats de senaste tio åren?

Speglings, 6 och 8 §§ i sändningstillståndet

4. Vad rymms enligt SR i kravet på speglings av hela landet utifrån geografiska utgångspunkter?
5. På vilka sätt speglar SR hela landet utifrån geografiska utgångspunkter i sin programverksamhet?
6. I vilken utsträckning bidrar villkoren i sändningstillståndet till att hela landet speglas utifrån geografiska utgångspunkter?
7. Finns det hinder för SR att spegla hela landet utifrån geografiska utgångspunkter (teknik, villkor, beslut, organisation etc.)?
8. Hur mäter SR geografisk speglings?
9. Hur många lyssnare i genomsnitt har respektive av SR:s lokala radiokanaler?
10. Hur har lyssnarantalet i dessa kanaler förändrats de senaste tio åren?
11. Från vilka orter i landet sänder SR regionala nyhetssändningar på daglig basis?
12. Finns det geografiska områden som SR inte närvarar i, och i så fall vilka? Vad är skälet till det?
13. Hur ser SR på bolagets roll i det förändrade medielandskap som Medieutredningen pekar på avseende lokal och regional journalistik?

55-procentskravet, p 13 i anslagsvillkoren

14. Vilken funktion fyller enligt SR 55-procentsvillkoret i bolagets verksamhet?
15. Bidrar 55-procentsvillkoret i sig till att SR speglar hela landet utifrån geografiska utgångspunkter?
16. Anser SR att 55-procentsvillkoret bör finnas kvar? Vad skulle effekten bli om 55-procentsvillkoret togs bort?

17. Av SR:s public service-redovisningar framgår att nyhetssändningar inte ingår i vad bolaget räknar som ”allmänproduktion”, varför?

2016 års public service-redovisning

18. I 2016 års public service-redovisning står det skrivet att: ”När redaktioner skär ned och nyhetsmedier som TV4 och TT upphör med bevakningen bidrar SR:s grävnav till att spegla och granska förhållanden som berör publiken i norra Sverige.” Därefter nämns en granskning av en norrländsk webbnyhetstjänst. Finns det fler exempel på hur SR med hjälp av sitt grävnav bidrar till att spegla förhållanden som berör publiken i norra eller andra delar av Sverige?

19. I 2016 års public service-redovisning står följande skrivet: ”Sverige har både geografiska områden och socioekonomiska grupper som bevakas otillräckligt. Bevakningen får inte bli ensidig med ett utifrån- eller problemperspektiv. Därför ska SR genomföra ett antal åtgärder som gäller personalpolitik, journalistiska metoder och utbudet i stort för att öka den samlade mångfalden i SR:s arbete.” Vilka är de åtgärder som åsyftas i detta stycke och har det hänt något inom detta område sedan 2016 års public service-redovisning?

Övrigt

20. Anser SR att de villkor som finns i anslagsvillkoren och sändningstillståndet och som berör geografisk spegling av hela landet bör förändras och i så fall hur?

21. Vilka andra eventuella synpunkter har SR på bolagets uppdrag att spegla hela landet utifrån geografiska förutsättningar och de villkor i sändningstillståndet och anslagsvillkoren som berör detta uppdrag?

Enkätfrågor till SVT om programbolagets syn på speglingsuppdraget

Organisation, p 13 i anslagsvillkoren

1. Vilken effekt har SVT:s organisation på bolagets förmåga att spegla hela landet utifrån geografiska utgångspunkter?

2. Var i Sverige har SVT redaktioner? Vad finns det för skäl att redaktionerna finns på just dessa platser?

3. Hur har antalet samt placeringen av SVT:s redaktioner förändrats de senaste tio åren?

Spegling, 6 och 8 §§ i sändningstillståndet

4. Vad rymms enligt SVT i kravet på spegling av hela landet utifrån geografiska utgångspunkter?

5. På vilka sätt speglar SVT hela landet utifrån geografiska utgångspunkter i sin programverksamhet?

6. I vilken utsträckning bidrar villkoren i sändningstillståndet till att hela landet speglas utifrån geografiska utgångspunkter?

7. Finns det hinder för bolaget att spegla hela landet utifrån geografiska utgångspunkter (teknik, villkor, beslut, organisation etc.)?
8. Hur mäter bolaget geografisk spegling?
9. Hur många tittare i genomsnitt har respektive av SVT:s regionala nyhetssändningar?
10. Hur har dessa sändningars tittarantal förändrats de senaste tio åren?
11. Från vilka orter i landet sänder SVT regionala nyhetssändningar på daglig basis?
12. Finns det geografiska områden som SVT inte närvarar i, och i så fall vilka? Vad är skälet till det?
13. Hur ser SVT på bolagets roll i det förändrade medielandskap som Medieutredningen pekar på avseende lokal och regional journalistik?

55-procentskravet, p 14 i anslagsvillkoren

14. Vilken funktion fyller enligt SVT 55-procentsvillkoret i bolagets verksamhet?
15. Bidrar 55-procentsvillkoret i sig till att SVT speglar hela landet utifrån geografiska utgångspunkter?
16. Anser SVT att 55-procentsvillkoret bör finnas kvar? Vad skulle effekten bli om 55-procentsvillkoret togs bort?
17. Av SVT:s public service-redovisningar framgår att nyhetssändningar inte ingår i SVT:s definition av ”allmänproduktion”, varför?

2016 års public service-redovisning

18. I 2016 års public service-redovisning står det skrivet att SVT:s övergripande mål gällande mångfald och spegling är att andelen människor som anser att SVT speglar hela Sverige ska öka. Hur arbetar SVT för att uppnå detta mål?
19. I 2016 års public service-redovisning står det skrivet att det invigts nya redaktioner i Ångered och Rinkeby. Vad var skälet till att dessa nya redaktioner startade?

Övrigt

20. Anser SVT att de villkor som finns i anslagsvillkoren och sändningstillståndet och som berör geografisk spegling av hela landet bör förändras och i så fall hur?
21. Vilka andra eventuella synpunkter har SVT på bolagets uppdrag att spegla hela landet utifrån geografiska förutsättningar och de villkor i sändningstillståndet och anslagsvillkoren som berör detta uppdrag?